

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0821U102705

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 03-12-2021

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:



II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Пітеніна Валерія Євгеніївна

2. Pitenina Valeriia Yevheniiivna

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 023

Назва наукової спеціальності: Культура і мистецтво. Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація

Галузь / галузі знань:

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Не застосовується

Дата захисту: 24-11-2021

Спеціальність за освітою: Образотворче та декоративно-прикладне мистецтво

Місце роботи здобувача: Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури

Код за ЄДРПОУ: 02214165

Місцезнаходження: вул. Вознесенський узвіз, буд. 20, м. Київ, 04053, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство культури та інформаційної політики України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): ДФ 26.103.003

Повне найменування юридичної особи: Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури

Код за ЄДРПОУ: 02214165

Місцезнаходження: вул. Вознесенський узвіз, буд. 20, м. Київ, 04053, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство культури та інформаційної політики України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури

Код за ЄДРПОУ: 02214165

Місцезнаходження: вул. Вознесенський узвіз, буд. 20, м. Київ, 04053, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство культури та інформаційної політики України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації:

Коди тематичних рубрик: 18.31.31.13, 18.31.41, 18.09.33

Тема дисертації:

1. Стилiстичнi особливостi iлюстрування книжки для дiтей в Украiнi першої третини ХХ столiття.
2. Stylistic features of children's book illustration in Ukraine in the first third of the 20th century.

Реферат:

1. Дисертація є комплексним дослідженням ілюстрування української книжки для дітей у першій третині ХХ століття. Мета роботи – виявити стилістичні особливості ілюстрування і відтворити цілісну картину становлення дитячої книжкової ілюстрації досліджуваного періоду. Унаслідок опрацювання джерел було виявлено великий комплекс предметів, які потребують опису, систематизації, вивчення та, частково, атрибуції. Дослідження проведено на основі колекцій Книжкової палати України (Київ), Національної бібліотеки України для дітей (Київ), Педагогічного музею України (Київ), Національного художнього музею України (Київ), Музею книги та друкарства України (Київ), Державного літературного музею (Одеса). Проаналізовано статті та рецензії часописів «Українська хата», «Дзвін», «Искусство и печатное дело», «Бібліологічні вісті», «Літературно-науковий вісник», «Творчество», «Книгарь» для відтворення цілісної картини художніх процесів першої третини ХХ століття. У дисертації розглянуто діяльність видавництва

«Час», «Друкар», «Криниця», «Сіач», «Волошки», «Вернигора», «Криниця» та об'єднань «Просвіта». Доведено, що саме діяльність невеликих видавництв суттєво вплинула на формування літературного діапазону дитячої книги і традиційного, стилістично близького до реалізму з етнографічним забарвленням, оформлення. З'ясовано, щона початку ХХ століття дитяча книга представлена здебільшого навчальними виданнями: саме абетки, букварі, граматки і читанки були першими книгами, написаними та оформленими спеціально для дітей. Розглянуто роботи художника катеринославської «Просвіти», вихованця Петербурзької академії мистецтв Юрія Магалевського (1876–1935), відомий науковцям доробок якого зараз складає 9 дитячих видань. Його роботи в дитячій книзі були одними з найвиразніших проявів реалістичної школи, яка мала достатнє професійне підґрунтя. Проаналізовано твори практично забутого художника Миколи Погрібняка, учня Ф. Красицького і О. Сластьона. Окреслено ранню творчість Петра Лапина – українського художника-графіка, який жив і працював у Києві, співпрацюючи із видавництвами «Вернигора», «Державним видавництвом», «Пролісками», а згодом, у 1930-ті – із «Книгоспілкою» та «Рухом». Його творчість у цій дисертаційній роботі введена у науковий обіг уперше. Проаналізовано творчий доробок у дитячій книзі Івана Бурячка та близького до кола бойчукістів Івана Падалки. Розглянуто та досліджено твори М. Жука, С. Геркен-Русової, В. Замирайла, О. Судомори 1910-х – 1920-х. Виділено стилістичні риси модерну у творчості цих майстрів. Опубліковано архівні документи ЦДАВО України, які висвітлюють участь Г. Нарбута, М. Жука у створенні українських підручників 1917–1919 років. Атрибутовано та введено до наукового обігу книжкові ілюстрації Г. Нарбута, П. Лапина, О. Судомори. Визначено нові факти біографії О. Судомори, введено до наукового обігу раніше не опубліковану книгу «Жовтнева казка» з ілюстраціями художника. Шляхом вивчення теоретичних робіт мистецтвознавця Ф. Шміта та психолога і педагога Б. Бутніка-Сіверського детально проаналізовано дослідження Б. Бутніка-Сіверського «Принципи ілюстрування дитячої книжки». Розглянуто аспекти взаємодії Б. Бутніка-Сіверського як технічного редактора з художниками Б. Крюковим та Є. Рачевим. Десятиліття 1920-х – 1930-х розглянуто як період переосмислення і реформування дитячої книги. Основним фактором впливу стала зміна ідеологічних завдань книги та сюжетного різноманіття, розширення тематики шляхом включення індустріальних сюжетів. Це спричинило створення простору авторського експерименту і зміну композиційно-художніх засобів, таких як узагальненість й умовність трактування форми і простору, площинність зображення, примітивізм та уподібнення дитячому малюнку. Ці тенденції розглянуто на прикладах творчості Л. Гамбургера, Б. Єрмоленка, В. Козловського, Л. Кривінської, Б. Крюкова, І. Ніжника, Є. Рачева. У межах дослідження охарактеризовано загальні стилістичні особливості дитячої книжкової ілюстрації першої третини ХХ століття. Проаналізовано українську дитячу ілюстрацію першої третини ХХ століття як комплексне явище, що сформувалося унаслідок взаємодії художніх, психологічних, культурологічних та технологічних чинників. Доведено, що у першій третині ХХ століття українська дитяча книга демонструє широкий полістилізм – від реалізму з етнографічно-народницьким спрямуванням до використання набутків конструктивізму та експериментального пошуку. Ключові слова: дитяча книга, дитяча ілюстрація, модерн, Б. Бутнік-Сіверський, М. Жук, Г. Нарбут, Б. Крюков, П. Лапин, О. Судомора, Є. Рачев.

2. The thesis is complex research on illustrating Ukrainian children's books in the first third of the 20th century. The research purpose is to identify the stylistic features of illustration and to produce a holistic picture of the formation of children's book illustrations of the studied period. The study was conducted based on the collections of the Book Chamber of Ukraine (Kyiv), National Library of Ukraine for Children (Kyiv), Pedagogical Museum of Ukraine (Kyiv), National Art Museum of Ukraine (Kyiv), Museum of the Books and Book Printing of Ukraine (Kyiv), State Literary Museum (Odesa). The thesis describes activities of such publishers as Chas (Time), Drukar (Printer), Krynytsia (Well), Siiach (Sower), Voloshky (Knapweed) societies. It is proven that the activities of small publishing houses significantly influenced the formation of the literary range of children's books and their design. The latter was traditional and stylistically close to realism with ethnographic flair. It was determined that in the early 20th century, children's books were primarily educational publications, written and illustrated specifically for children. The artworks of Yurii Mahalevskyi (1876–1935), Prosvita artist from Katerynoslav, were reviewed. His works in children's books were one of the most expressive manifestations of a realistic school that had a sufficient

professional basis. The works of almost forgotten artist Mykola Pohribniak, an apprentice of F. Krasnytskyi and O. Slastion, were analysed. Also, it was outlined the earlier work of Petro Lapyn, a Ukrainian artist, who lived and worked in Kyiv, cooperating with a range of publishers: Vernyhora, Derzhavnevydavnytstvo (State Publishing House), Prolisky (Snowdrops), and later in 1930th, with Knyhospilka (Book Union) and Rukh (Movement). Creative achievements in children's book illustration by Ivan Burachok and Ivan Padalka, who was close to the Boichukists, were analysed. The works of M. Zhuk, S. Herken-Rusova, V. Zamyrailo, and O. Sodomora in the 1910s and 1920s were considered and examined. The stylistic features of modernism in the works of these masters were highlighted. Archival documents of the Central State Archive of Supreme Bodies of Power and Government of Ukraine were published covering the role of H. Narbut, M. Zhuk in Ukrainian textbooks creation during 1917–1919. Book illustrations by H. Narbut, P. Lapyn, and O. Sodomora were attributed and introduced into scientific circulation. Zhovtnevakazka (October Tale), a previously unpublished book with illustrations by the artist, was introduced into scientific circulation. A new concept of design – “Principles of illustrating children's books” – was examined by studying the theoretical works of the art critic F. Shmit and the psychologist and educator B. Butnik-Siverskyi. This book became the basis for the experiments of the 1920s and 1930s. The aspects of the interaction between B. Butnik-Siverskyi and artists B. Kriukov and Ye. Rachev were studied. The 1920s and 1930s are considered as a period of rethinking and reformation of a children's book. The main impact factor was the change in ideological objectives for books and plot diversity, as well as expansion of themes (industrial storylines were encouraged). This led to the creation of the space for the author's experiments and changes in the composition and artistic means such as generalisation and conventionalism in form and space interpretation, the flatness of the image, primitivism and children's drawing simulation. These trends are illustrated by the works of L. Hamburher, B. Yermolenko, V. Kozlovskyi, L. Kryvinska, B. Kriukova, I. Nizhnyk, Ye. Rachev. The study describes the general style features of children's book illustrations in the first third of the 20th century. Their close dependence on childhood psychology and the dominant ideology is shown, the change in psychological ideas about childhood and ideological book objectives are demonstrated. Ukrainian children's illustrations of the first third of the 20th century are analysed as a complex phenomenon formed as a result of the interaction between artistic, psychological, cultural, and technological factors. It is proven that in the first third of the 20th century, Ukrainian children's books manifested wide polystylism, from ethnographic and populist realism to constructivism and experimental search achievements. Keywords: children's book, children's illustration, modern, B. Butnik-Siverskyi, M. Zhuk, H. Narbut, B. Kriukov, P. Lapyn, O. Sodomora, Ye. Rachev.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки:

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності:

Підсумки дослідження:

Публікації:

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПВ:

Впровадження результатів дисертації:

Зв'язок з науковими темами:

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Лагутенко Ольга Андріївна
2. Lagutenko Olga A.

Кваліфікація: д. мист., д.мист., 17.00.05**Ідентифікатор ORCID ID:** Не застосовується**Додаткова інформація:****Повне найменування юридичної особи:****Код за ЄДРПОУ:****Місцезнаходження:****Форма власності:****Сфера управління:****Ідентифікатор ROR:** Не застосовується**VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів****Офіційні опоненти****Власне Прізвище Ім'я По-батькові:**

1. Соколюк Людмила Данилівна
2. Sokolyuk Lyudmyla Danylivna

Кваліфікація: д. мист., 17.00.05**Ідентифікатор ORCID ID:** Не застосовується**Додаткова інформація:****Повне найменування юридичної особи:****Код за ЄДРПОУ:****Місцезнаходження:****Форма власності:****Сфера управління:****Ідентифікатор ROR:** Не застосовується**Власне Прізвище Ім'я По-батькові:**

1. Прищенко Світлана Валеріївна
2. Pryshchenko Svitlana V.

Кваліфікація: д. мист., 26.00.01**Ідентифікатор ORCID ID:** Не застосовується**Додаткова інформація:****Повне найменування юридичної особи:**

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Мазур Вікторія Павлівна

2. Mazur Victoria P.

Кваліфікація: к. мист., 17.00.05

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Гамалія Катерина Миколаївна

2. Gamaliia Kateryna M.

Кваліфікація: д. мист., 26.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Селівачов Михайло Романович

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Селівачов Михайло Романович

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Реєстратор

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**



Юрченко Т.А.